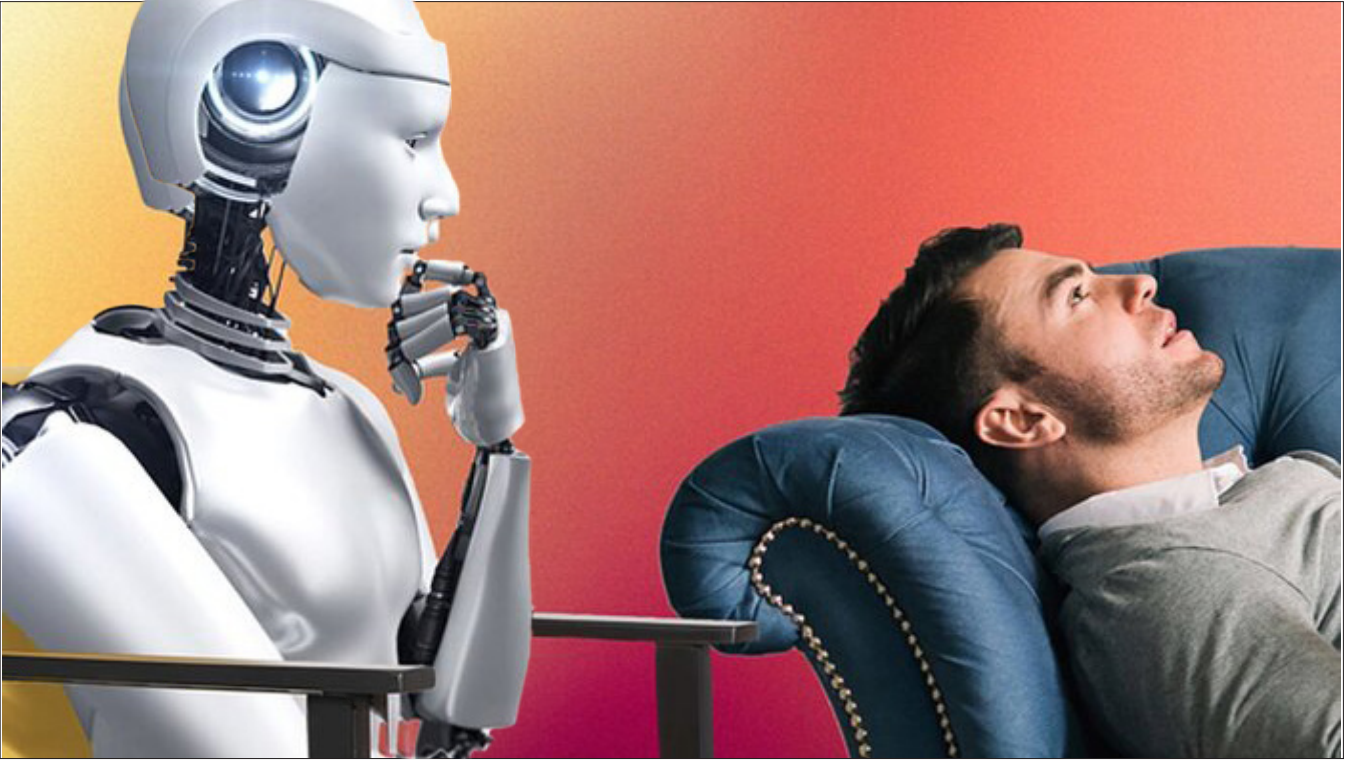

در سال ۲۰۲۵ کاربران از هوش مصنوعی برای چه کارهایی استفاده می‌کنند؟

چاقوی دولبه‌ای به‌نام AI

📌 **[لیلامهداد]** استفاده از هوش مصنوعی در حوزه همراهی عاطفی و مدیریت مسائل روانی تا سال ۲۰۲۵ به سطحی پیشرفته رسیده که بازتعریف روابط انسان-ماشین را موجب شده است. واقعیت جامعه جهانی این است که داده‌های عینی نشان می‌دهد میانگین زمان مکالمه رودرویی انسان‌ها ۴۷درصد کاهش یافته است. این تناقض، چالش بنیادین عصر دیجیتال را در حفظ تعادل بین کارایی تکنولوژیک و اصالت انسانی آشکار می‌سازد. البته براساس همین داده‌ها کیفیت ارتباطات انسانی در محیط‌های شهری هم با کاهش ۴۰درصدی روبه‌روست. درواقع متوسط مدت زمان مکالمه معنادار ۶٫۷ دقیقه به روز است و عمق عاطفی مکالمات سطح ۲ از ۱۰ مبنی بر شاخص Oxford Emotional Depth ارزیابی شده است. طبق برخی داده‌ها میانگین عمق مکالمات خانوادگی ۲۸درصد کاهش یافته و در مقابل موارد درگیری عاطفی در روابط عاشقانه ۴۱درصد افزایشی بوده است. اگرچه الگوهای پذیرش اجتماعی هم تغییر یافته به‌طوری که ۵۵درصد نسل Z ترجیح می‌دهند مشکلات خود را ابتدا با Artificial Intelligence در میان بگذارند. در این میان شاهد کاهش ۳۰درصدی مراجعه به روانشناسان انسانی در بین متولدین دهه ۲۰۰۰ هم هستیم.

صعود «ترایی و همراهی» به‌رتبه‌اول کاربرد هوش مصنوعی در سال ۲۰۲۵

براساس تحقیقات موسسه HBR در سال ۲۰۲۵ پنج تحول کلیدی در الگوی استفاده از هوش مصنوعی مولد را شاهدیم. این موسسه در تحقیقی جدید نشان می‌دهد افراد این روزها از هوش مصنوعی بیشتر برای چه کارهایی استفاده می‌کنند و استفاده آنها از هوش مصنوعی مولد طی یک سال گذشته چه تغییری کرده. براساس این تحقیقات که از تحلیل داده‌های انجمن‌های آنلاین مانند Reddit و Quora طی ۱۲ ماه گذشته جمع‌آوری شده در سال ۲۰۲۵ کاربردها از موارد فنی فراتر رفته و افراد از این فناوری برای کارهایی مانند رفع نیازهای عاطفی، رشد فردی و سازماندهی زندگی هم استفاده می‌کنند. براساس یافته‌های این پژوهش، «ترایی و همراهی» به رتبه اول کاربرد هوش مصنوعی در سال ۲۰۲۵ صعود کرده تا جایی که ۶۸درصد کاربران از چت‌بات‌ها برای مدیریت بحران روانی مانند سوگ، اضطراب استفاده می‌کنند. این جمعیت بر این مساله تأکید دارند که AI بهتر از انسان‌ها به احساسات‌شان احترام می‌گذارند. این موضوع نشان می‌دهد کاربران چت‌بات‌ها از این ابزارهای رایگان یا ارزان که آنها را قضاوت نمی‌کنند، برای مقابله با چالش‌های روانی مانند مواجهه با غم و اندوه یا تروما استفاده می‌کنند.

۴۳درصد باز در دست پلتفرم‌های ترکیبی آموزش-مریگری

رشد فردی هوشمند در رتبه بعدی قرار دارد. این در حالی است که پلتفرم‌های ترکیبی آموزش-مریگری ۴۳درصد بازار آزان خود کرده اند و با ویژگی‌های تحلیل رفتاری لحظه‌ای، تولید برنامه‌های توسعه فردی تطبیقی و شبیه‌سازی سناریوهای چالش‌برانگیز سبب شده‌اند. کاربران بیشتری از هوش مصنوعی در این عرصه بهره‌برند. سازماندهی زندگی در رتبه سوم ایستاده. کاربرانی که در این عرصه از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند، توانسته‌اند برنامه‌های هفتگی‌شان را تا ۷۲ ساعت بهینه‌کنند. هوش مصنوعی به آنها کمک کرده تا در زمینه پیش‌بینی تعارضات زمانی با دقت ۹۴درصدی عمل‌کنند. یکپارچه‌سازی داده‌های سلامت و حرفه‌ای هم یکی دیگر از مزایای هوش مصنوعی در زمینه سازماندهی زندگی برای کاربران بوده.

تعامل با AI جایگزین ارتباطات رودرو نمی‌شود. در فرهنگ ایرانی که بر پایه مهمانی‌ها، دوستی‌های عمیق و حمایت‌گروهی است، این جایگزینی می‌تواند به احساس تنهایی دامن بزند. گروه‌درمانی به افراد کمک می‌کند تا بدانند «تنها نیستند»، اما AI این حس تعلق را ایجاد نمی‌کند. واقعیت امر این است که هوش مصنوعی قادر به درک لحظه‌ای حالات عاطفی کاربران نیست. حتی اگر فردی روش‌های خودکشی را جستجو کند، سیستم نمی‌تواند اقدام فوری برای نجات او انجام دهد. در مقابل، روانشناسان انسانی می‌توانند با ارزیابی نشانه‌های غیرکلامی (مانند لرزش صدا یا ناخن جویدن) خطر را شناسایی و مداخله‌کنند

مقایسه با سال ۲۰۲۴، سهم استفاده‌های فنی ۴۰درصد کاهش یافته در حالی که حوزه‌های مرتبط با توسعه فردی ۲۷درصد رشد داشته‌اند. این انتقال نشان‌دهنده بلوغ اکوسیستم AI در درک لایه‌های پیچیده نیازهای انسانی است. اما نکته کلیدی این است که این تحول نشان‌دهنده گذار از «هوش مصنوعی به عنوان ابزار» به «همراه دیجیتال» است که عمیقاً در زندگی روزمره ادغام شده است.

هوش مصنوعی با وجود مزایای آشکار، نگرانی‌هایی جدی ایجاد کرده

به گفته مریم اخلاقی‌پور، عضو انجمن روانشناسی تربیتی ایران به «شهروند» صرفاً نمی‌توان گفت استفاده از هوش مصنوعی برای همراهی نشانه تنهایی آدم‌هاست. اخلاقی‌پور جایگزین کردن هوش مصنوعی در مسائل مشاوره‌ای را به کمبود وقت، دسترسی راحت‌تر و شاید مشکلات مالی نسبت می‌دهد. این عضو انجمن روانشناسی تربیتی ایران می‌گوید: «استفاده روزافزون از هوش مصنوعی (AI) در حوزه سلامت روان، به ویژه در جوامعی مانند ایران، با وجود مزایای آشکار، نگرانی‌هایی جدی درباره تشدید تنهایی، کاهش کیفیت تشخیص و تضعیف ارتباطات انسانی ایجاد کرده است.» او عنوان می‌کند: «در نحوه بهره‌بردن از هوش مصنوعی یک فاکتور مهم وجود دارد، اینکه این کار چقدر به‌عادت مابدل شده است.» اخلاقی‌پور بیان می‌کند: «در برخی موارد و مسائل افراد نیاز دارند به روانشناس مراجعه کنند. به عنوان مثال گاهی اوقات کاربران با جستجوی علائم بیماری در پلتفرم‌های هوش مصنوعی، اغلب بایدترین سناریوها (مثل تشخیص سرطان از یک درد ساده) مواجه می‌شوند همین مساله ساده می‌تواند اضطراب و استرس کاربران و در مجموع بخشی از جامعه را افزایش دهد.»

تعامل با AI جایگزین ارتباطات رودرو نمی‌شود

به اعتقاد این عضو انجمن روانشناسی تربیتی ایران، هوش مصنوعی در حوزه روانشناسی در کنار مزایا، معایبی هم دارد. او می‌گوید: «دسترسی آسان و هزینه پایین AI، کاربران را به استفاده مکرر ترغیب می‌کند، در حالی‌که شدت واقعی مشکلات آن‌ها ناشناخته می‌ماند.» اخلاقی‌پور معتقد است محرزترین ایراد این است که افراد تمایل کمتری به ارتباط گرفتن پیدا می‌کنند زیرا هوش مصنوعی در کسری از ثانیه اطلاعات بسیاری در اختیارشان قرار می‌دهد. او ادامه می‌دهد: «تعامل با AI جایگزین ارتباطات رودرو نمی‌شود. در فرهنگ ایرانی که بر پایه مهمانی‌ها، دوستی‌های عمیق و حمایت‌گروهی است، این جایگزینی می‌تواند به احساس تنهایی دامن بزند.» این عضو انجمن روانشناسی تربیتی ایران بیان می‌کند: «گروه‌درمانی به افراد کمک می‌کند تا بدانند «تنها نیستند»، اما AI این حس تعلق را ایجاد نمی‌کند.» اخلاقی‌پور عنوان می‌کند: «واقعیت امر این است که هوش مصنوعی قادر به درک لحظه‌ای حالات عاطفی کاربران نیست. حتی اگر فردی روش‌های خودکشی را جستجو کند، سیستم نمی‌تواند اقدام فوری برای نجات او انجام دهد.» او اظهار می‌کند: «در مقابل، روانشناسان انسانی می‌توانند با ارزیابی نشانه‌های غیرکلامی (مانند لرزش صدا یا ناخن جویدن) خطر را شناسایی و مداخله‌کنند.»

لایه‌های فرهنگی هنوز در الگوریتم‌ها جایی ندارند

او بر این باور است هوش مصنوعی مانند یک چاقوی دولبه است. هوش مصنوعی نمی‌تواند جایگزین ارزیابی چندبُعدی انسان شود. این در حالی است که در مواردی مانند اختلالات اضطرابی یا افسردگی، نادیده گرفتن تعاملات انسانی خطر عواقب جبران‌ناپذیری دارد. این عضو انجمن روانشناسی تربیتی ایران می‌گوید: «اگرچه هوش مصنوعی دسترسی به خدمات روانشناسی را افزایش داده، اما در ایران—که «ارتباطات» سنگ بنای سلامت روان است—سوگیری بیش از حد به سمت فناوری می‌تواند جامعه را به سمت انزوای ساختاریافته سوق دهد.» او عنوان می‌کند: «با گسترش فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی (AI) در حوزه سلامت روان، کارشناسان هشدار می‌دهند که این ابزارها به دلیل نادیده گرفتن مؤلفه‌های فرهنگی و اجتماعی منحصربه‌فرد ایران، ممکن است به جای کاهش تنهایی، به تشدید آن‌زوای افراد دامن بزنند.» او بر این باور است هوش مصنوعی برای جامعه‌ای طراحی شده که فردگرایی را بر جمع‌گرایی ترجیح می‌دهد. در ایران، حتی یک مشاوره ساده و روانشناسی نیز باید بتواند سنت‌های خانوادگی و تعهدات اجتماعی را در نظر بگیرد. این لایه‌های فرهنگی هنوز در الگوریتم‌ها جایی ندارند.

تغییر رتبه بندی کاربردها از سال ۲۰۲۴ تا ۲۰۲۵

رتبه	۲۰۲۴	۲۰۲۵
۱	تولیدایده	ترایی و همراهی
۲	خودکارسازی	رشد فردی
۳	تحلیل داده	سازماندهی زندگی
۴	آموزش	مدیریت روابط
۵	خلق محتوا	تصمیم‌گیری اخلاقی

پدیده فرونشست زمین در تهران به بحرانی جدی تبدیل شده است

تهران زیر سایه فرونشست

پایتخت، تهدید جدی است برای پایداری شهر.

فرونشست زمین؛ جدی‌ترین مخاطره زیست‌محیطی تهران

آمارهای سازمان نقشه‌برداری کشور، میزان فرونشست در حریم جنوب غربی تهران را ۳۱ سانتی‌متر اعلام کرده و این یعنی فرونشست زمین یکی از جدی‌ترین مخاطرات زیست‌محیطی تهران است. البته آمارهای مربوط به برداشت از آب‌های زیرزمینی در پایتخت هم از برداشت سالانه ۱۵۰ میلیون مترمکعب خبر می‌دهند. نکته قابل‌تأمل اینکه حفر چاه آب و برداشت بی‌رویه آب‌های زیرزمینی یکی از دلایل اصلی دامن زدن به فرونشست زمین به حساب می‌آیند. به‌گواه برخی گزارش‌ها برداشت‌های بی‌رویه از چاه‌های پروانه‌دار و بی‌پروانه در دشت‌های ورامین و شهریار نقش مهمی در تشدید این بحران داشته و دارند. اگرچه مصرف سرانه بالای آب (بیش از دوبرابر میانگین جهانی)، سدسازی گسترده، آسفالت‌کردن سطح شهر و فقدان راه‌های جذب آب به لایه‌های زیرزمینی دلایل دیگر دخیل در ظهور پدیده فرونشست زمین به حساب می‌آیند. واقعیت تلخ ماجرا آنجاست که طبق گزارش‌های منتشر شده در شرایط کنونی بحث فرونشست در مناطق ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰ مساله‌ای جدی به حساب می‌آیند و این در حالی است که فرونشست

فرونشست زیر سایه، برداشت بی‌رویه از منابع آب‌های زیرزمینی

البته داریوش اسماعیلی، رئیس سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور هم بر این باور است آنچه اثر منفی دارد و باعث فرونشست می‌شود، برداشت بی‌رویه از منابع آب‌های زیرزمینی است. به گفته معاون وزیر صمت ما با یک اختلاف تراز آب در بین ایران و جهان مواجه هستیم. میزان بارندگی سالانه در ایران تقریباً یک‌سوم خشکی‌های جهان است و حدود ۲۲۰ میلیون متر برابر ۸۳۰ میلیون مترمربع در بارندگی در جهان است. به گفته اسماعیلی در پتانسیل آب‌های زیرزمینی رتبه ۳۷ و آب‌های سطحی رتبه ۶۲ را داریم و در برداشت و مصرف آب متأسفانه رتبه پنجم را داریم. وسعت کشور ما ۱،۲درصد خشکی‌هاست در حالی‌که پتانسیل آبی حدود ۳۶ صدم درصد نسبت به کل قاره‌هاست. او اعلام کرده در حال حاضر ترازوی آب در آبخوان‌های کشور ۱۴۵ میلیارد مترمکعب آب است که نشان می‌دهد میزان برداشت ما از آبخوان‌های کشور طی سال‌های گذشته حدود ۱۴۵ میلیارد مترمکعب بیشتر از میزان آب وارد شده بوده و این باعث ایجاد حفراتی در درون زمین شده و این امر مهم‌ترین عامل فرونشست زمین است.

مدیریت فرونشست‌ها با لایروبی قنات‌ها

از نظر بیشترین فرونشست در دنیا، فیلیپین، ایران، کاستاریکا، اندونزی و پاکستان در رأس هستند. زهره بزرگمهری، پیشکسوت حوزه میراث فرهنگی ۳۱ فروردین با اعلام این خبر گفته بود: «این کشورها برداشت آب به صورت بی‌رویه را هم به خود اختصاص داده‌اند در صورتی‌که هند، چین، اندونزی و بنگلادش با اینکه بیشترین جمعیت را دارند با راهکارهای متعدد در این زمینه تا حدودی توانسته‌اند این مسائل را مدیریت کنند.» بنابر نظر بزرگمهری در ایران ۶۱۰دشت وجود دارد که ۴۰۰ دشت در معرض خطر است. به گفته او در حالی میانگین سرعت فرونشست در ایران ۳۱ سانتی‌متر در سال است، در برخی از شهرهای ایران مانند یزد، اراک و تهران این عدد به ۸۰ سانتی‌متر در سال می‌رسد این در حالی است که این سرعت در جهان ۲ سانتی‌متر در سال تخمین زده شده است. به اعتقاد بزرگمهری یکی از راهکارهای مدیریت فرونشست‌ها در کشور استفاده از قنات‌هاست. قنات‌ها باید لایروبی شوند و مجاری‌ای که در آب‌های سطحی وجود دارند با هدایت بارندگی‌ها منجر به تأمین آب‌های اضافه‌این حوزه شوند.